

Makrotason vastauksia kysymykseen, miten Suomesta tuli Suomi

Pertti Haapala (toim.):

Suomen rakennehistoria. Näkökulmia muutokseen ja jatkuvuuteen (1400–2000). Vastapaino 2018. 339 s. ISBN 978-951-768-626-6.

Juhani Koponen & Sakari Saaritsa (toim.):

Nälkämäasta hyvinvointivaltioksi. Suomi kehityksen kiinniottajana. Gaudeamus 2019. 463 s. ISBN 978-952-345-031-8.

Jaana Laine, Susanna Fellman,

Matti Hannikainen & Jari Ojala (toim.):

Vaurastumisen vuodet. Suomen taloushistoria teollistumisen jälkeen. Gaudeamus 2019. 348 s. ISBN 978-952-345-001-8.

Talous- ja yhteiskuntahistoriasta kiinnostunutta yleisöä on hemmoteltu ryppäällä kirjanjulkistuksia. Ensimmäisenä keväällä 2018 ilmestyi Pertti Haapalan toimittama *Suomen rakennehistoria*. Seuraavana keväänä vuorossa oli Jaana Laineen, Susanna Fellmanin, Matti Hannikaisen ja Jari Ojalan toimittama *Vaurastumisen vuodet*, ja syksyllä 2019 seurasi Juhani Koposen ja Sakari Saaritsan toimittama *Nälkämäasta hyvinvointivaltioksi*.

Kolmen kokoomateoksen ilmestyminen peräjälkeen on ollut tekijöiden mukaan sattumaa ja kirjat ovat toisistaan erillisten syntyprosessien

tulosta. *Suomen rakennehistoria* on syntynyt Haapalan sanoin rakennehistorian tutkimusryhmän ”harjoitustyönä” Tampereen yliopistossa toimineessa Yhteiskunnan historian huippuyksikössä. *Nälkämäasta hyvinvointivaltioksi* sai alkunsa toimittajien kohdattua Dar es Salaamissa ja oivallettua yhteisen kiinnostuksensa Suomen historian ja kansainvälisten kehitysteorioiden yhdistämiseen. *Vaurastumisen vuodet* sai alkusysäyksensä emeritusprofessori Jorma Ahvenaisen täyttäessä 80 vuotta tammikuussa 2010. Toimittajakunta päätti tuolloin laatia jatkoa 1980-luvun alussa ilmestyneelle kolmiosaiselle *Suomen taloushistoria*-teossarjalle, jonka kirjoittamisessa Ahvenainen oli aikanaan keskeisessä roolissa.¹

Välissä on ehtinyt vuonna 2006 ilmestyä Suomen taloushistoriaa syntetisoiva artikkelikoelma *The Road to Prosperity*.² Jari Ojalan, Jari Elorannan ja Jukka Jalavan toimittama kokoomateos on arvokas apu esimerkiksi tutkijalle, joka kaipaa kansainväliseen artikkeliin viitteen aihettaan taustoittavaan englanninkieliseen tutkimuskirjallisuuteen. Kun kuitenkin histori-anopiskelijat vaikuttavat vierastavan taloushistoriaa eikä englanniksi käyty tieteellinen keskustelu hevillä tavoita suurta yleisöä, on tärkeää madaltaa lähestymiskynnystä julkaisemalla taloushistoriaa myös suomeksi.³

1. Jorma Ahvenainen, Erkki Pihkala & Viljo Rasila (toim.) *Suomen taloushistoria*. 2, Teollistuva Suomi. Tammi 1982; Eino Jutikkala, Yrjö Kaukiainen & Sven-Erik Åström (toim.) *Suomen taloushistoria*. 1, Agraarinen Suomi. Tammi 1980; Kaarina Vattula (toim.) *Suomen taloushistoria*. 3, Historiallinen tilasto. Tammi 1983; Paneelikeskustelu ”Suomen kehityksen pitkät linjat ja nykynäkymät”, Viidennet valtakunnalliset Historiantutkimuksen päivät, Oulu, 24.10.2019.

2. Jari Ojala, Jari Eloranta & Jukka Jalava (toim.) *The Road to Prosperity. An Economic History of Finland*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura 2006.

3. Jari Ojala, Taloushistorian paluu ja liiketoimintahistorian nousu. *Historiallinen Aikakauskirja* 115 (2017), 446–456.

Tässä syväluotauksessa käsiteltävät kolme teosta päivittävät kertaheitolla Suomen taloushistorian kehityslinjoja pitkällä ja keskipitkällä aikajänteellä kokoavan kirjallisuuden ajan tasalle. Päivitys on erinomaisen onnistunut ja parhaimmillaan varsin kiehtova – heikoimmillaan informatiivisuudessaan hivenen puiseva. Käsitteiden seuraavassa kutakin teosta erikseen ilmestymisjärjestyksessä ja pohdin lopuksi kirjakolmikkoa kokonaisuutena.

Innostava johdatus rakenteiden hitaaseen muutokseen

Suomen rakennehistorian johdantoluvussa Pertti Haapala ja Christopher Lloyd määrittelevät teoksen lähestymistavan makrotason rakenteisiin keskittyväksi yhteiskuntahistoriaksi. Pyrkimyksenä on tavoittaa yhteiskunnan aineellinen todellisuus ja ”mahdollisen rajat” eli ne rakenteelliset reunaehdot, joissa yksilöt elävät ja toimivat. Kirjoittajat tarttuvat myös toimijan ja rakenteen väliseen suhteeseen ja perustelevat elegantin yksinkertaisesti näiden yhteen kietoutumisen: mikro ja makro ovat eri näkökulmia samaan todellisuuteen. Maailma rakenteistuu yhtä aikaa sekä yksilö- että makrotasolla, ja tasot ovat jatkuvassa vuorovaikutuksessa keskenään. Rakennehistoria ei kiistä tapahtumien ainutkertaisuutta tai yksilön toimintamahdollisuuksia vaan tarjoaa kehyskertomuksen, jota vasten ymmärtää toimijoita ja tapahtumia.

Haapala ja Lloyd perustelevat selkeästi ja vakuuttavasti, miksi rakennehistoriallinen lähestymistapa on tärkeä, ja houkuttelevat lukijan kirjan seuraavien kahdeksan luvun pariin. Ne problematisoivat selkeästi rajautuvan ”Suomen” ajatusta sekä ylijärjestyksen että alueellisen perspektiivin avulla, tarkastelevat asutusta, elintasoa ja elämäntapaa esiteollisella ajalla, analysoivat suomalaista teollisuutta ja sen asemaa kansainvälisessä taloudessa ja erittelevät elinkeinorakenteen muutoksia sekä hyvinvointivaltion kehitystä. Pisimmillään yksi luku kattaa peräti 700 vuoden ajanjakson, joten on ilmeistä, että tulkinta keskittyy laajoihin kehityskaariin. *Suomen rakennehistorian* ehdottomana valttina on juuri ajallisesta lintuperspektiivistä hahmotettava kokonaiskuva. Tarkastelu pohjautuu silti yksityiskohtaiseen tilastotietoon, jota myös esitellään havainnollisin graafein, mutta detaljeihin ei hukuta vaan niitä käytetään ison kuvan rakentamiseksi.

Suomen rakennehistoriassa viimeinen sana jää Matti Hannikaiselle, joka toteaa, etteivät yhteiskuntaa koskevat suuret muutokset ole ohitse. Epäilemättä näin, mutta teoksen johdannosta vaikuttuneena jäin kaipaamaan vielä loppulukua, joka olisi kiteyttänyt kirjoittajakunnan näkemykset lähitulevaisuuden rakenteellisista kehitystendensseistä. Mitä esimerkiksi ovat merkittävimmät eriarvoistavat yhteiskunnalliset rakenteet, joiden korjaamiseen toimintaa olisi syytä suunnata?

Suomen rakennehistoria on helposti lähestyttävä, innostava johdanto elämisen yleisiin reunaehdoin vuosisatojen saatossa. Teosta voi siten suositella kurssikirjaksi yliopisto-opintoihin tai lukemistoksi historian harrastajalle. Helppotajuisuus ei tarkoita annin köykäisyyttä: *Suomen rakennehistoria* on valaisevaa luettavaa myös kenelle tahansa historioitsijalle, jota kiinnostaa asiantunteva kokonaisnäkemys elämän rakenteellisten puitteiden murroksista ja jatkuvuuksista nykyisen Suomen alueella vuosisatojen saatossa.

Tuhti tietopaketti tuoreesta taloushistoriasta

Jaana Laineen, Susanna Fellmanin, Matti Hannikaisen ja Jari Ojalan toimittama *Vaurastumisen vuodet* kertoo taloushistorian keinoin tarinan siitä, miten ja miksi Suomi muuttui 1960-luvun alun köyhästä agraari-teollisesta maasta moderniksi, rikkaaksi hyvinvointivaltioksi. Kirjan kattamalla puolen vuosisadan ajanjaksolla taloudellinen, teknologinen ja yhteiskunnallinen kehitys on ollut huikaiseva. Sen ydinpiirteitä ovat olleet rakennemuutos alkutuotannosta ja teollisuudesta palveluvaltaisuuteen, kaupungistuminen, rikkaiden edelläkävijämaiden kiinniottaminen ja säännellyn talouden avautuminen sekä markkinaehtoisuuden lisääntyminen. Kehityskulun voi tiivistää sanoa ”vaurastuminen”. Varjopuolia ovat olleet hyvinvoinnin osin epätasainen jakautuminen ja erityisesti ympäristöongelmat, jotka teos nostaa aiheellisesti esiin Simo Laakkosen ja Timo Vuorisalon ympäristökysymystä käsittelevässä luvussa.

Kolmessatoista käsitteilyluvussa *Vaurastumisen vuodet* tarkastelee talouden eri osa-alueiden kehitystä 1960-luvulta 2010-luvulle maa- ja metsätaloudesta energiantuotantoon, liikenteestä kotitalouksien kulutukseen ja julkiseen kulutukseen. Teos tarjoaa helposti lähestyttävää taloushistoriaa eikä edellytä lukijalta laajoja pohjatietoja. Linjasta poikkeaa vain Arto Kokkisen

luku, joka käsittelee koulutuksen ja inhimillisen pääoman suhdetta talouskasvuun asiaan vihkiytymättömän silmiin mutkikkaan integroituvuusanalyysin avulla, mallia tosin lukijalle avaamaan pyrkien. Kaiken kaikkiaan luvut on kirjoitettu selkeästi ja informatiivisesti, mutta tietopainoteisuus tekee *Vaurastumisen vuosista* hetkittäin hivenen puisevan. Kirja ei niinkään ole mukana-satempaava lukunautinto kuin tuhti tietopaketti ja erinomainen taustateos tutkimuksen tueksi. Se onkin kätevä työkalu esimerkiksi tietyn talouden osa-alueen kehityksestä tietoa etsivälle opiskelijalle, tutkijalle tai toimittajalle. Teos sisältää runsaasti havainnollisia kuvia ja taulukoita, mutta niitä on käytetty harkiten eikä infograafihäkyä synny. Tarkkaa tilastotietoa tietyiltä poikkileikkausvuosilta tai ajanjaksoilta esitetään runsaasti myös itse leipätekstissä trendien osoittamiseksi.

Toimittajakunta käyttää *Suomen rakennehistoriaan* verrattuna vähemmän vaivaa vakuuttaakseen lukijan siitä, miksi lukea juuri tämä teos. Olettavasti teos onkin suunnattu taloushistoriasta jo valmiiksi kiinnostuneille tai tietyn talouden osa-alueen kehityksestä taustatietoa tarvitseville. Relevanssia suo toisaalta kuin itsestään se, että *Vaurastumisen vuodet* pohtii myös nykyhetken ja lähitulevaisuuden yhteiskuntapoliittisia haasteita. Ikääntyvän väestön, kasvavien hyvinvointikustannusten ja hiipuvan talouskasvun muodostamaa yhtälöä on vaikea ratkaista ja heikkenevän huoltosuhteen ongelmat tuodaan teoksessa hysyttelemättä esiin. Samalla erityisesti Sakari Heikkinen analysoi viileän analyttisesti väitteitä julkisen sektorin koosta ja kestävyysvajeesta. *Vaurastumisen vuosien* tavoitteena onkin ammentaa taloushistoriasta eväitä nykyhetken ja tulevaisuuden ongelmien ratkaisemiseksi sekä talouspoliittisen keskustelun ymmärtämiseksi. Loppuluvussa Susanna Fellman toteaa, että teoksesta voi ja pitää ottaa oppia. Harmillisesti kirjoittajat jättävät täsmentämättä, millä tavalla. Niin hankalaa kuin sanallistaminen usein on, olisi Suomen eturivin talous- ja sosiaalishistorioitsijoiden toivonut kykenevän selkeämmin konkretisoimaan, mitä käytännön oppeja *Vaurastumisen vuosista* olisi heidän mielestään ammennettavissa.

Suomen talousjärjestelmän ja yhteiskuntapolitiikan painopisteiden muutos sääntelystä ja koordinaatiosta kohti avoimempaa kilpailua ja markkinaehtoisuutta on ollut toisen maailmansodan jälkeisen historian tutkijalle ilmeinen

ilman *Vaurastumisen vuosiakin*. Kokoomateos kuitenkin osoittaa murroksen kiistattomuuden usean kirjoittajan voimin. Kehityksen kiteyttää Susanna Fellmanin tarkkanäköinen yhteenvetoluku, joka summaa ydinkohdat suomalaisen talousjärjestelmän peruspiirteistä, keskeisistä instituutioista ja niiden vähittäisestä muutoksesta viimeisen puolen vuosisadan aikana. Muutokset keskivertosuomalaisen arjessa tavoittaa puolestaan kulutusyhteiskunnasta ja sen symboleista kirjoittava Minna Autio. Aution luvussa kuvastuu hyvin *Vaurastumisen vuosien* vahvin anti: teos korvaa mutu-tietoon perustuvan kokemuksen toisen maailmansodan jälkeisen suomalaisen yhteiskunnan ja talouden muutoksista vankalla asiantuntemuksella ja vakuuttavalla tutkimustiedolla.

Kehityksen kärkeen

Juhani Koposen ja Sakari Saaritsan toimittama *Nälkämäasta hyvinvointivaltioksi* pyrkii vastamaan kysymykseen, miten ja miksi perifeerinen kehitysmaa-Suomi pystyi pitkältä takamatkalta kuromaan kiinni vauraampien maiden etumatkan. Pyrkimys on siis sama kuin *Vaurastumisen vuosien*, mutta *Nälkämäasta hyvinvointivaltioksi* ammentaa kauempaa menneisyydestä ja keskittyy toista maailmansotaa edeltävään aikaan. Teoksen johtoajatuksena on suomalaisen kehityshistorian tuominen yhteen kansainvälisen kehitystutkimuksen teorioiden kanssa. Historiantutkimus saa kehityskeskusteluista teoreettisia ja metodologisia ravinteita ja voi puolestaan rikastuttaa kehitystutkimusta tarjoamalla ”ajan tajua ja herkkyyttä historian mekanismeille”, kuten toimittajat loppuluvussaan toteavat. Toimittajien lisäksi useat kirjoittajat soveltavat tarkasteluihinsa teoreettisia näkökohtia ja käsitteitä. Vaikka teos on kirjakolmikosta kaikkein teoreettisimmin suuntautunut, sekin on varsin lukijaystävällinen ja sopii vaivatta oppikirjaksi historian tai kehitystutkimuksen yliopisto-opetukseen – jos kohta myöhempään vaiheeseen opintoja kuin vaikkapa *Suomen rakennehistoria*.

Kehitysteoreettisia keskusteluita ja Suomen historiaa kehitystutkimuksen näkökulmasta avaavien johdannon ja johtopäätösten lisäksi kirjassa on 17 lukua, joista kukin käsittelee suomalaista kehitystietä tiettyyn erityisteemaan pureutuen. Valotetuksi tulevat muun muassa maa- ja metsätalouden sekä maanomistusolojen,

ulkomaisen teknologian ja investointien sekä valtion ja eliittien merkitys kehitykselle. Oivaltavasti osoitetaan, miten kehitysmaihin liitetyt piirteet kuten korruptio, maastamuutto ja yhteiskunnan hauraus ovat olleet osa Suomenkin historiaa. Myös sukupuolen ja kehityksen suhdetta problematisoidaan.

Koponen ja Saaritsa pohtivat, voiko Suomen historiallinen kokemus valottaa globaalien kehityksen yleisempiä mekanismeja. Niille kehityspolitiikan toimijoille, jotka esimerkiksi ulkoministeriössä toivovat Suomen historian tarjoavan kehitykselle soveltamiskelpoisia oppeja, toimittajat tuottavat pettymyksen. Kehitykseen vievät aina monet erilaiset tiet eikä kehitykselle voi antaa yhtä selkeää mallia seurattavaksi. Kaikki Suomen valittavissa olleet mahdollisuudet eivät enää ole auki nykypäivän kehitykselle, kuten Juhani Koponen muistutti Historiantutkimuksen päivillä Oulussa syksyllä 2019. Sakari Saaritsa täydensi, että historian avulla voi kenties tehdä pienen mittakaavan politiikkasuosituksia, mutta suuriin kysymyksiin kehityksen saloista tai hyvän yhteiskunnan aikaansaamisesta historia ei voi suoraan tarjota vastauksia.⁴ Loppuluvussa toimittajat nostavat kokoomateoksen tärkeimmäksi opiksi sen, ettei historia sanele lopullista kohtaloa. Heikkojen lähtökohtien vangiksi ei ole pakko jäädä vaan kehitykseen voi päästä kiinni monenlaisen historiallisten prosessien seurauksena.

Nälkämaasta hyvinvointivaltioksi kritisoi Suomen historian esittämistä suoraviivaisena menestystarinana. Etenkään omahyväisyyteen ei ole aihetta eikä suotuisaa kehitystä voi teoksen mukaan pitää suomalaisten oman suunnitelmallisen toiminnan tai tietoisien, arvopohjaisen pohjoismaisen kehityspolitiikan tuloksena. Kaiken kaikkiaan *Nälkämaasta hyvinvointivaltioksi* piirtää kuvan Suomen kehityshistoriasta sattuman, poliittisten kamppailujen ja ulkoisen vaikutuksen tuloksena. Oivaltava kokoomateos auttaa kyseenalaistamaan yksinkertaistettuja väittämiä suomalaisesta ”ihmeestä” osoittamalla toteutuneiden kehityskulkujen vaihtoehtoja ja risteyskohtia, joista kehitystie olisi voinut kääntyä toiseenkin suuntaan.

Toisiaan täydentävä kolmikko

Teoskolmikolla on paljon yhteistä. Tarkastelu liikkuu talous- ja yhteiskuntahistoriallisella makrotasolla ja tavoitteena on tarjota vastauksia kysymykseen siitä, miten Suomesta tuli se Suomi, jossa tänään elämme. Koska maa on heikoista lähtökohdista huolimatta noussut inhimillisen kehityksen eri mittareilla tarkasteltuna maailman kärkeen, teokset kommentoivat samalla myös erästä taloushistorian polttavimmista kysymyksistä: miten rikkaat maat ovat rikastuneet?⁵ Paljosta yhteisestä huolimatta teokset ovat pikemmin toisiaan täydentäviä kuin päällekkäisiä. Ne liikkuvat eri aikajäniteillä, soveltuvat hieman eri lukijakunnalle ja painottavat eri tavoin empiriaa ja teoriaa.

Teoksiin on kontribuoinut yhteensä 40 kirjoittajaa. Vain yhdeksän on naisia; perinteisesti miesvoittoisessa taloushistoriassa tilanne ei kuitenkaan yllätä. Merkillepantavan moni on kirjoittanut kahteen kirjoista, mutta vain Matti Hannikainen kaikkiin kolmeen. Kirjat kokoavat yhteen 2000-luvun alun suomalaisen yhteiskuntahistorian parasta asiantuntemusta. Kirjoittajiin mahtuu nuoria nousevia kykyjä, kuten jokunen tutkijatohtori ja yliopistonlehtori. Valtaosin kirjoittajakunta koostuu kuitenkin professoreista ja emerituksista. Kokemus kuvastuu keskeisten kehityskulkujen kirkkaudessa ja suverenissa laajojen kokonaisuuksien hallinnassa. Kirjakolmikko on myös tässä ajassa kiinni: huomiota saavat teemat kuten sukupuoli ja etnisyyden, maastaja maahanmuutto sekä ympäristö ja ympäristöongelmat.

Kaikissa kolmessa teoksessa korostuu 1990-luvun laman vaikutus Suomen talous- ja yhteiskuntakehitykseen. *Vaurastumisen vuosisissa* painotus on teoksen aikajäniteestä johtuen selkein, mutta lama nousee esiin vedenjakajana myös *Suomen rakennehistoriassa* ja *Nälkämaan* johdanto- ja johtopäätösluvuissa. Selityksenä lieinee, että 1990-luvun alkuun on vihdoin kertynyt riittävästi ajallista perspektiiviä. Yli neljänneksivuosisataa ja useampaa nousu- ja laskusuhdannetta myöhemmin laman poikkeuksellisuutta voidaan jo arvioida suhteessa myöhempään

4. Paneelikeskustelu ”Suomen kehityksen pitkät linjat ja nykynäkömät”, Viidennen valtakunnalliset Historiantutkimuksen päivät, Oulu, 24.10.2019.

5. Ojala 2017, 451.

talouskehitykseen ja sen vaikutuksia analysoida osana pitemmän aikavälin kehityskulkuja.

Nykyisen Suomen alue on teosten maantieteellisenä fokuksena, mutta Suomea ei nähdä yksinäisenä selviytyjänä tai erityistapauksena vaan perustavalla tavalla muusta maailmasta riippuvaisena. Teoskolmikon keskeisin kantava tulkinta on, että Suomen vaurastumista ovat ruokki-neet kytkökset maailmantalouteen. Vastauksena teosten yhteiseen ydinkysymykseen siis on, että nykyisen kaltaisen Suomen syntyä selittävät parhaiten ulkomaailman vaikutus ja sidokset globaaleihin markkinoihin.

Voi toki kysyä, onko spesifisti Suomen historiasta kirjoittaminen enää ylipäätään relevantti tarkastelukulma, kuten Sirkka Ahonen pohti taannoisessa metodologisen nationalismin kriitikissään.⁶ Kuitenkin juuri tarkastelun keskiöön nostaminen mahdollistaa myös ”Suomen” problematisoinnin ja dekonstruoinnin, kuten *Suomen rakennehistoria* ja *Nälkämaasta hyvinvointivaltioksi* tekevät. Koronapandemian keskellä on käynyt ilmiselväksi, että talous- ja yhteiskuntapolitiikkaa harjoitetaan edelleen pitkälti kansallisvaltioiden puitteissa ja eri maiden ratkaisut voivat poiketa toisistaan huomattavasti. Kansallinen

tarkastelutaso ei siis ole menettänyt merkitystään vaan se on tarpeen säilyttää ylijärjestyksen ja globaalin perspektiivin ohella.

Vaikka tässä tarkasteltuja teoksia ei tietoisesti suunniteltu ilmestymään ajallisesti niin lähellä toisiaan, sattuma saattaa osaltaan heijastaa myös talouden merkityksen korostumista aikamme yhteiskunnallisessa keskustelussa. Tätä keskustelua ovat pitkälti hallinneet taloustieteilijät, joten taloushistorioitsijoiden olikin jo aika tuoda mukaan omaa, pitkään aikaperspektiiviin nojaavaa näkemystään. Historiantutkimuksen sisällä taas voidaan nähdä merkkejä rakenne- ja taloushistorian muotiin paluusta mikro- ja kulttuurihistoriallisten kysymyksenasettelujen rinnalle.⁷ Tässä arvioidun teoskolmikon ansiosta uusien opiskelijapolvien rohkaiseminen talous- ja rakennehistorian sekä makrotason kysymysten pariin ei ainakaan jää laadukkaiden oppimateriaalien ja hakuteosten puutteesta kiinni. *Suomen rakennehistoria*, *Vaurastumisen vuodet* ja *Nälkämaasta hyvinvointivaltioksi* tarjoavat ajantasaista taustatietoa ja innostavia virikkeitä tutkijoille ja opiskelijoille, jotka haluavat tuoda historiantutkimuksen panoksen taloutta ja rakenteita koskevaan yhteiskunnalliseen keskusteluun.

FT Maiju Wuokko
poliittisen historian yliopisto-opettaja
Turun yliopisto

6. Sirkka Ahonen, Metodologinen nationalismi historiatietoisuuden näkökulmasta tarkasteltuna. *Historiallinen Aikakauskirja* 118 (2020), 76–83.

7. Ojala 2017; Paneelikeskustelu ”Suomen kehityksen pitkät linjat ja nyky näkymät”, Viidennet valtakunnalliset Historiantutkimuksen päivät, Oulu, 24.10.2019.